

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeşului

APARE DUMINECA

Preţul abonamentului:	Preţul inserţiunilor	Correspondenţele se adresează redacţiunii „FOAIA DIECESANĂ” iar banii de prenumeraţiune şi inserţiunile la
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicaţiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conţin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	ADMINISTRAŢIA
” România şi străinătate pe an 14 franci		Librăriei şi Tipografiei dioc. în Caransebeş
” ” ” ” pe 1/2 an 5 ”		
” ” ” ” pe 1 an 7 ”		

Din Istoria Banatului Severin

(Continuare)

Masacrarea Românilor

Cruzimi neuzite s'au comis în *Luncă*¹⁾, pentru că aici se ţineau „tâlharii cei mai vestiţi” şi pentru-că, numai prin încordarea tuturor forţelor disponibile au fost ostăşimea în stare să cuprindă acest ţinut. După delăturarea baricadelor de copaci, cu care se încungiuraseră „Rebelii şi lotrii”, plecară din Logoj în 28 Ianuarie 3 coloane spre Luncă. Prima a condus-o locotenent colonelul Madocza către moara românească din *Budină*²⁾, a doaua a plecat spre *Ohaba* (a se înţelege *Ohaba Jabâr*), iar a treia a condus-o maiorul husarilor Károlyi pe drumul ce duce d'asupra moarei împărăteşti. Deşi „tâlharii şi rebelii” au fost dispăruţi la apropierea coloanelor, totuşi, fiind-că afară de nişte obiecte de ale Nemţilor ostăşimea n'a aflat pradă, s'au pustiit satele şi au fost ucişi prin păduri la 200 bărbaţi şi femei. O parte a proviziunilor a fost nimicite în ziua aceea şi cea urnătoare, iar ceea-laltă s'a folosit pentru alimentarea ostăşimei. Cu ocaziunea execuţiunii din 29-lea s'au aflat la moara împărătească corespondenţa referitoare la revoalta Românilor, şi între altele multe victime a căzut jertfă şi preotul din Topoloveţ, constatându-se, că a fost partisan al „architâlhariului *Nicolcea*”. Regretăm, că nu cunoaştem mai de aproape

¹⁾ Fiind în „ziuaru” numele comunelor schimosit am fost la început de credinţă, că e vorba de *Luncani*, o comună înfundată într'o vale încunjuartă de codri. Din cele espuse până aci înse căştigasem convingerea, că Nemţii de frica vr'unci catastrofe, evitând cu precauţiune strămtorile, s'au restrins în execuţiunea lor numai asupra acelor comune, care sunt situate d'alungul drumurilor frecventate, adică zicând la înţeles: „unde ei se simţau la larg”! După Pesty (Krassó värmegeye története, v. II. partea I. pag. 412) o a se înţelege sub „Lunca Logojului” teritoriul pe care zac comunele: Silha, Coşteiu, Balinţ, Boldur, Jabâr, Sërbova, Sinersig, Racoviţa, Hitias şi Dragsina; iar sub „Lunca Lipovei” teritoriul comunelor Recaş, Bazoş, Bucoveţ, Topoloveţ, Ictar, Şuşanovet, Balinţ, Fadimac, Nevrincea, Gruin, Babşa şi Tergovişte. Arătându-se în ziuariu, că expediţiunea a pornit din Logoj, teatrul cruzimilor nu poate fi altul, decât „Lunca Logojului”.

²⁾ *Budină* (Bwdinach e numit în chrisoave), sat situat în districtul Logojului, l-a donat regele Ioan Zápolya (1535) nobilului Ioan Peica din Caransebeş. *Budină*, probabil *Budină* din chestiune, au dispăruţi. Dela densus se derivă verosimil *Budinţan*, numele unor familii din Logoj.

referinţele numitului *Nicolcea*, care, ca şi *Bumbăculă* din Teregova, a avut la tot castul oareş-care rol de conducătoriu în revoarta Românilor bănăţeni.

În aceeaşi zi a fost cuprins satul *Desch*, un cuib de lotromani, pururia duşmănoşi şi renitenţi faţă de Nemţi; 60 de locuitori sunt aici ucişi şi satul a fost prefăcut în cenuşă. Tot astfel s'a întâmplat la *Balinţi*.

În 30-lea trimise Lentulus miliţia ardelenescă către Făget, ca să se pedepsească mai multe sate după exemplul staverit la Deş. Cu ocaziunea aceasta au fost scaldate în sânge comunele: *Hauzeşti*, *Drinova* şi *Uzeşti*. Satul din urmă a fost pedepsit atât de cumplit încât datuci *Uzeştii* dispar de pe suprafaţa pământului.

Se raportează în fine, că expediţiunea trimisă către Moldova, luând steag dela „rebeli”, a purcos cu aceeaşi asprime. Victime nenumărate şi sate prefăcute în cenuşă arătau calea bătută de ostăşimea lui Nisemouschel. Mâna sa brutală o simţiră acum chiar şi locuitorii *Almăjului*.

În monografia *Vêrşeşului*¹⁾ se arată că la 21 Ianuarie a fost trimis de nou un detaşemânt puternic de miliţie germană, ungurească şi sërbească spre sudul Banatului şi că la apropierea acestuia mulţi rebeli, trecând peste Dunăre s'au mântuit în Serbia. Nu departe de *Iasenova* înse, la 4 Februarie, se lovi protocoşitanul sërbb Stanissa Markovics cu o roată de 250 Români, în fruntea cărora falfăiau 3 steaguri. Români fură învinşi, 50 de inşi dimpreună cu *Jacob* unul din rônvrătitorii de căpetenic, remaseră morţi pe câmpul de luptă, iar 7 prisioneri s'au trimis la Belgrad în castelele împărăteşti. Ținundu-se Markovics de călcăiul rebelilor îi lovi de nou la *Subotîţa* şi la *Cruciţa*, ucise 29 de indivizi, iar restul află scăpare prin pădurile munţilor din vecinătate.

Paginile crunte ale „ziuariului” se încheie la 14 Februarie, cu nimicirea totală a unui detaşemânt, trimis de Lentulus asupra *Vêrşeşului*. O mie de „rebeli”, atacară în apropierea acestui oraş ostăşimea împărătească şi tăindu-i retragerea, husarii au scăpat până

¹⁾ Millecker: Geschichte der Kön. Freistadt Werschetz. v. I. p. 116.

la 16, iar voluntarii căzură biruiți de armele acelora pe care îi prigoniau; un singur corporal și 10 feciori scăpară teafări.

Din notițele acestui ziuariu se constata, că revolta Românilor era estinsă peste întreg comitatul Căraș-Severin, ba și asupra unor porțiuni considerabile a Timișului. Se poate zice, că chiar porțile capitalei Banatului au fost zguduite de țipetele de resbunare a unui popor asuprit și nemulțumit. Revoalta fu inecată în sânge. Cavaleria împărătească, aruncându-se în mod mișelesc asupra Românilor, bătă într-o lună de zile drumurile dela „poarta de fer ardelenescă” până la Dunăre și dela Timișoara până la Slatina, prefăcū în ceușe o mare parte a satelor, ucise fruntașii și pe cei mai voinici ai satelor, lăsând în timp de iarnă bătrâni neputincioși, mame, soții și prunci minoreni, fără căpătăiu, pradă foamei și gerului cumplit.

Suferințele și necasurile Românilor ni-le arată chinezii satelor, adunați la Cornia pentru conscrierea populațiunii (1741). „Domnii din Timișoara, între altele au zis Kinezilor, de ce voi sântului steag cu cruce n'ați fost credincioși, iară steagului fără cruce v'ați închinat? Kinezii au respuns: „steagurile cu sânta cruce trei ani toate bucațele și verdețurile câmpului nostru ni le-au mâncat, și grea foamele am răbdat; în păduri coajă de cer am mâncat, iar viind steag fără cruce (Turcii), adunând satele, le-au împărțit bucate și soi-meni cu simbrie, care au voit, s'au pus⁽¹⁾, ceea-ce se talmăcește: Nemții, ca prieteni, au răpit avutul Românilor, iar Turcul i-a alinat suferințele și nu l-a lăsat să leșine de foame.

Decursul resboiului și lupta dela Groczka, în 22 Iulie.

Am văzut că Wallis își concentrase forțele sale la Futac. Auzind că marele vezir Hadji Massade Mohamed pașa e deja în Nissa și că are de cuget cu 100.000 Turci să atace Belgradul, dote ordin lui Neipperg să-i vină în ajutoriu. Trecând la Semlin peste Sava ocupă circumvalațiunile din jurul Belgradului și abia după 10 zile își puse tabera în mișcare. Într'aceea avangarda marelui vezir ajunse la Groczka. În 22 Iulie se încinse aci o luptă săugeroasă, care a durat 12 oare. Austriecii suferind perderi enorme⁽²⁾ au trebuit să retireze în ziua următoare cătră Belgrad. Retragerea trupelor spre Ungaria, întâmplată la 26-lea, a determinat soartea și a capitalei sârbești. Nici chiar învingerea dela Panciova (30 Iulie) asupra unui corp de armată turcesc n'a schimbat întru nimic situațiunea fatală. În 1. Septemvrie scrise plenipotențiatul Austriei contele Neipperg: „pacea s'a încheiat, și s'a subscris, prin urmare dușmăniile înceată și tragerea cu foc se oprește“.

Deși anul acesta acțiunile otărtoare nu s'au petrecut în Banat, totuș câmpiile sale și de astă-dată au fost călcate de inamic. Deja la începutul lui Iunie se iviră la Caransebeș 5000 Turci, cari în 16-lea se retraseră spre

Domașnia, unde sosî multă cavalerie și alte ajutoare. Considerând, că la Media se aflau încă 5—6000 Turci înarmați, forțele serakierului, concentrate între Teregova și Media, ajungeau la 20.000 combatanți. Pentru alimentarea regulată a oștirilor porunci serakierul a se face 7000 cuptoare pentru coptul pâneli, precum și a se ținea disciplină cuvenită și a se feri ostășimea de cruzimi și de atrocități. Și în adevăr că steagurile de călăreți, care invasionară până la Sacoș nu numai că n'au comis escese, ci au plătit în bani cele de lipsă pentru alimentare. O altă ceată de mai multe mii, care înaintase până la Belinți și îndemuând locuitorii satelor din jurul Timișoarei a se supune sultanului, s'a alimentat cu pâne trimisă dela Orșova. În epistoa-lele trimise Kinezilor ziceau apriat: că resboiul îl poartă contra Germanilor, iar nici de contra locuitorilor⁽³⁾.

Ostășimea împărătească nu îndrăsnî să iase din Timișoara; numai 2 companii de grenadiri fortificându-se la poarta de fer aveau să se opună unei eventuale invasiuni în Transilvania.

Acestea sunt dispozițiunile ce sau luat întru asigürarea Banatului.

Reasumare. În istoria universală n' aflăm exemple, care s'ar putea asemăna cu faptele petrecute în decursul acestui resboiu. Trei armate imperiale au fost în 3 ani nimicite. Îtaia fu nimicită prin marșuri tortate fără ca să se fie ciocnit serios cu inamicul; a doaua deveni impotentă pe lângă toate, că a reportat mai multe victorii strălucite asupra contrariului; iar a treia deveni incapabilă după o singură luptă nedecisă, ba chiar după ce o dată învinse asupra contrarului⁽²⁾. Mai adaug: subcomandanții ostășimei austriece au fost mai destoinici în esecutarea Românilor, decât în arta resboiului și înfruntarea inimicilor crescîntății.

Pacea dela Belgrad, 25. August 1739

Adonc umiltoare se poate numi pacea dela Belgrad. Austria perdū Oltenia, Serbia, cetatea Ada-Kaleh și fortul Elisabetă; prin urmare din numărul provinciilor cucerite de prințul Eugen numai Banatul remase în posesiunea împăratului. S'a stipulat mai departe, ca fortificațiunile dela Media și cetățile d'alungul Dunării și Savei să se spargă și să nu se zidească nici odată, iar întrun punct special se lăsă Turcilor mână liberă, să cuprindă Orșova și vr'o câteva comune din valea Cernei.

Într'o serisoare arătase măhnitul împărat că cedează Belgradul și se învoiește ca Dunărea și Sava să formeze granița între ambele împărății, dacă Media și Orșova, care și așa se țin de Banat, nu se vor desmembra de țară⁽³⁾. Dar și marele vezir

¹⁾ Pesty: A szörényi Bántag. v. I. p. 152.

²⁾ Mittheilungen aus dem K. K. Kriegsarchiv.

³⁾ Mittheilungen des k. k. Kriegs-Archivs 1878:..... vorausgesetzt, dass dann die Save und Donau die Grönze beider Reiche bilden sollten, „woraus von selbstn fließet, dass mit Inbegriff Mehadias und Alt-Orșovas alles, was auf solcher Seiten der Donau zum Banat gehöret, mir zu verbleiben habe“ Epistoala e datată din Viena, 15 August 1739.

¹⁾ Din manuscriptul protopresbiterului Stoica.

²⁾ Au perit 10 generali, 346 oficeri și 5500 ostași.

conștiu de foloasele însemnate, ce puteau se aduca Orșova imperiului otoman cu ocaziunea unei eventuale ofensive asupra Banatului, stărui, ca cu orice preț s'o asigure stăpânului său, și fiind-că pe cale dreaptă nu putea s'o câștige, își luă refugiul la armele diplomației. Realizarea planului său o făcu pendentă dela construirea unui canal grandios, prin care apă Cernei avea să se abată pe la apusul Orșovei, prin ceea-ce orașul acesta s'ar despărți de trunchiul Banatului. Pentru finalizarea canalului s'a staverit 1 an de zile și la cas, că nu s'ar termina în timpul acesta Orșova să fie a Austriei. Astutul bărbat de stat probabil că singur n'a crezut în realizarea ideilor sale, dar știa, că dacă se vor curma pertractările d'acum, mai târziu, după încheierea definitivă a păcii, nu-i va plesni nimenuia prin cap, pentru un lucru atât de minuțios să espună o mare împărăție furiei unui nou resboiu.

Nu a combinat astfel lucrul credulul Neipperg, care, primind din partea residentului frances, marchisul de Villeneuve asigurarea, că efectuarea canalului în modul proiectat de Turci este lucru imposibil, contra poruncei împăratului Carol VI. și-a dat învoirea la formularea art. V., prin care se regulează această afacere¹⁾.

Articolul V lăsă Turcilor mână liberă să cuprindă Orșova veche și comunile Bârza, Toplet, Coramnic, Tufări, Jupalnic și Băile erculane, dacă într'un an vor putea să abată cursul Cernei așa, ca apele sale să se scurgă pe la Dălboca²⁾ în Dunăre. Cu Spese enorme îndepliniră ingineri francezi această operă gigantică. Peste boalte, curcubeie, apaducte și prin dealuri tăiate s'a săpat canalul într'o lungime de 22 km. Canalul s'a terminat abia în Octomvrie, așa dară cu o lună după încheierea pactului. O cantitate foarte ne-

însemnată de apă ajunse la Dălboca. Ziua în care apele Cernei se vărsară în Dunăre, s'a sărbătorit la Țărigrad cu rugăciuni și salve de tunuri. Dar bucuria n'avu durată lungă, căci undele turbate ale Cernei sparseră iegazurile și își căutară vechea lor matcă.

Ruinile acestui canal se ved pe alocurea; ele presintă o priveliște inposantă lângă podul Toplețului, la piatra mitică a lui „Iorgovan“³⁾, mărturisind epoca strălucită a unui popor decăzut.

Fortificațiunile Mediei le-au spart Turcii la începutul anului 1740, ear prin convenția din 2. Martie 1741 trebui se lase Maria Terezia, care atunci se încurcase în resboaie cu pretendenții la tronul Austriei, Orșova și mai departe în stăpânirea otomană.

Predică

pentru Dumineca 29 după Rnsale

Iară unul dintr'înșii, văzând, că s'a vindecat, s'a întos, în gura mare mărind pre Dumnezeu. Și a căzut cu fața la picioarele lui mulțămindu-i.

Iubiților Creștini!

Dacă vedem, că ne ia cineva un lucru fără voia noastră sau fără scirea noastră, apoi ne mângăiem cu aceea, că folos nu poate avea din lucrul nostru, pentru-că nu l-a luat cu dreptate, și ori mai curând ori mai târziu îl va ajunge varga lui Dumnezeu, și de nu în lumea asta, apoi de bună samă în lumea cealaltă.

Tot așa ne mângăiem, dacă perdem un lucru și cel-ce l-a găsit, nu ni-l întoarce, ci îl ține, ca cum ni l-ar fi și furat.

Dară dacă facem vr'un bine cuiva, dacă îl scoatem pre careva dintr'o nevoie mare și mai apoi vedem, că nu ca să ne mulțamească, ci ne întoarce încă și spatele și nici nu vrea să ne scie, ba poate ne face încă și vr'un rău pentru binele, ce l-a avut dela noi, atunci simțim o *durere amară în inimă*, inima ne plânge și noi perdem toată încrederea în oameni, ba adese-ori îi și urim și punem gând a nu mai face nimărui nici un bine, — de răul unei purtări atât de neomenoase.

Iată de astfel de oameni, cari n'au voit să sciă nimica de binele, ce l-au căpătat, dăm și în sânta evangolie de astăzi; căci ea ne spunc, că a venit zece leproși, adecă zece oamnei cuprinși de o boală rea și groțoasă, de răul căruia trebuiau ei să se țină afară de sat, ca să nu se umple cumva și alți oameni dela dînșii, — că a venit la Domnul nostru Isus Cristos, de i-a vindecat, și cumcă numai unul dintr'înșii, văzându-se vindecat de tot, s'a întors, lăudându-l pre Dumnezeu în gură mare, căzând cu fața la picioarele Domnului nostru Isus Cristos și mulță-

¹⁾ Articolul V-a punctațiunilor păcii dela Belgrad îl reproducem din cuvânt în cuvânt:

„Die Insel und Festung sammt dem sogenannten Fort Elisabeth bleiben im jetzigen Zustande dem ottomanischen Reiche; das Temeser Banat aber bis an die Grenzen der Walachei bleibt unter der Botmässigkeit des Allerdurchlauchtigsten römischen Kaisers, den kleinen Strich Landes ausgenommen, welcher der Insel Orsova gegenüber liegt und auf der einen Seite durch den Bach Cserna, der von Mehadia kommt, auf der andern Seite durch die Donau und durch den kleinen Bach, welcher die Grenze der oesterreichischen Walachei macht, sowie endlich durch die ersten Anhöhen der Berge des Banats, die der Insel gegenüber liegen, eingeschlossen ist, welcher Strich des Landes nach einer in gleicher Entfernung zwischen gedachten Anhöhen und der Donau von einem Flusse zum anderen zu ziehenden Linie dem ottomanischen Reiche verbleibt; wobei man sich jedoch dahin verglichen, dass im Falle die Türken es bewirken können, den kleinen Fluss Cserna dergestalt abzuleiten, dass er dahinter wegfließt und Alt-Orsova erreicht, gedachtes Alt-Orsova mit Ausschluss des dazu gehörigen Gebietes, weil es sodann an besagten Strich Landes sich anschließet, der ottomanischer Pforte zugehören soll, ohne dass ihr jedoch je gestattet sei, selbigen Ort zu befestigen. Und gleichwie hiernächst der ottomanischen Pforte zu obiger Ableitung des Cserna-Baches ein Jahr Zeit bewilliget werden, also soll, wenn dies nicht binnen dieser Zeit bewerkstelligt wird, ihr erlangtes Recht auf Alt-Orsova erloschen sein, und dieser Ort dem röm. Kaiser verbleiben. Die Festungswerke zu Mehadia, welches nach oberegulirten Grenzen Ihrer k. und k. kath. Majestät verbleibet, sollen von der Pforte unverzüglich rasirt werden, ohne dass Ihre k. und k. kath. Majestät sie wieder herstellen lassen dürften, gleich wie denn auch die Befestigungen an der Sau und Donau, welche vergleichnermassen ebenfalls geschleift werden und Ihrer geheiligten k. und k. Majestät Gewalt verbleiben, nicht wieder aufgeführt werden sollen.

²⁾ Dălboca e numele unei văi situate între Orșova și Ieșelnița.

³⁾ Hercules e numit în graiul poporului bănățan Iorgovan.

mindu-i din toată inima pentru binele, de care l-a făcut părtaş.

Aşa pe cât este de urită nebăgarea de samă a celorlalți 9, cari n'au mers să mulțamească Domnului nostru Isus Cristos, pe atâta trebuie să-i placă ori și cui purtarea omului celui ce s'a întors și i-a mulțămit Domnului pentru binefacerea lui.

De virtutea *mulțămitei* așa dară voiesc să vorbesc și eu astăzi, și anume voiesc să arăt, că *mulțămita e pentru tot omul o datorie sântă* și apoi să mai arăt, cum trebuie să fie ea, ca să fie primită. Rogu-vă, urmați-mi cu ascultare!

I

Dacă căutăm la părinții cei buni și anume, cum grijesc ei de copiii lor, cum îi apără de foc și de apă, cum uită de somn și de mâncare când îi aud numai gemând, cum lucră, muncesc, ca să li strângă și să li lase avere, pentruca la timpul lor să aibă din ce trăi, cum toate le îndreaptă și le fac, numai ca să li fie bine; și dacă pe de altă parte luăm sama, cum copiii, crescuți și scoși din greutățile cele mai mari, nu ascultă de părinți, cum nu-i cinstesc, ba chiar cam îi supără, făcându-li câte și mai câte în ciudă și peste voia lor, oare să nu zicem cu toții, cumcă așa nisco copiii sunt nisco oameni fără de lege, fără de frică lui Dumnezeu, să nu zicem, că ei calcă porunca dumnezească a cincina, care învață: *cinstesc pre tatăl tău și pre muma ta, ca să-ți fie fie bine și să trăiesci mulți ani pre pământ*; să nu zicem, că acei copii sunt *nemulțămitori înaintea părinților lor*? Iată, dela așa nisco copii se întoarce tot omul cuminte, se întoarce dela dinșii ca dela nisco oameni plini de răutate. Căci dacă nu-și *cruță copiii părinții, apoi cum să mai poată ei avea omenie și purtare cuvenită în lume!* Cine se arată *nemulțămitoriu față cu părinții săi*, acolo e în stare să se apuce la toată fără de legea în lume, *acela nu-i mai mult om, ci feară sêlbatică*, care rupe tot, ce-i vine înainte, ori să-i spunem mai pe nume, e curat drac împelițat.

Părinții, cum se scie, să grijesc mai cu samă de avere pentru copii; dară în om mai este și altă ceva, ce-i mai scumpă decât toată averea, este sufletul. Avere ca și trupul omului e trecătoare, dară sufletul nu, el este scântee dumnezească, el nu mai moare. Și iată sufletele oamenilor sunt date în sama preoților, și preoții grijesc de dinsele; ei sunt cei ce îi învață pe oameni, ce să facă și cum să se poarte, ca să o ducă bine nu numai în lumea asta trecătoare, ci mai vârtos în lumea cea viitoare, cea vecinică. Preoților li-i totdeauna aminte să samene sămânța cuvântului lui Dumnezeu. Cu pilda și cu învățatura se trudesc ei și-și bat capul, cum i-ar face pe oameni tot mai buni. Și la urmă ce

răsplată au ei pentru toată truda și osteneala lor? Oare nu li-se întâmplă, ca oamenii, în loc să-i cinstească și să-i asculte ca pe părinții lor cei sufletesci, dau dosul și fug de ei, ba că îi vorbesc și de rău? Oh! de câte ori nu-ți dau ochii să vezi oameni, căroră preoții nu li-au făcut decât bine, și bine, și ei s'au întors dela dinșii și i-au înjosit, punându-i în rând chiar cu cărșmarii! Dară să ne întoarcem fața dela nisco oameni așa de *nemulțămitori* și să luăm mai bino sama la satele acelea, unde *preoții și oamenii au tot-una cuvânt bun între olaltă și trăesc tot-una în dragoste și ascultare*; unde preoții le dau oamenilor, cum se zice, *hrană sufletească*, învățatură bună, dumnezească, iară oamenii le dau preoților *hrană trupească*. Și iată așa o dragoste am văzut-o eu mai ales într'un sat dela șes. În acel sat adecă se așezase proot nou. Vine primăvara, și preotul își scoate ca toată lumea plugul la arat. Dară nu ajunge departe și oamenii îi și ies înainte și-i zic: »*Să fie cu iertare, prea cinstite părinte, dară la noi nu s'a întâmplat încă, ca preotul, părintele și învățătoriu nostru, să iasă la arat cu plugul lui. La aceea este satul. Sânției tale să fi-se pară așa, că aici este o fântână și dincoace alta. În fântâna asta bagi sânția ta mâna și scoți apă, adecă învățatură bună din sântele cărți și ni-o împărțesci noauă, ca să ne recorim și să ne întărim cu dînsa; din astalaltă fântână scoatem noi, adecă lucrăm pământul și-ți dăm Sânției tale pâne. De aceea plugurile noastre au să-ți are, iară mâinile noastre au să-ți lucre tot pământul, pe când Sânția ta ai să șezi la masă și să scrii, ca să ne poți învăța bine. Așa-i, părinte, la noi. De aceea fii bine, de-ți întoarce plugul acasă*«. Și chiar a doaua-zi, unde nu es pluguri peste pluguri, de ară tot, ce era de arat, ba încă și mai mult; oamenii vîzînd, că preotul n'are sămînța de ajuns, unde nu aduc sămînța cu spatele de pe la casele lor, de samănă și grapă toată arătura. Și așa și la secorișu; toți sar, încât până în sară e tot și în clăi. Acum întreb, să nu-ți fie dragi așa nisco paroheni, să nu-ți vină a și-i pune în sin? Să nu-ți fie drag să-i tot înveți și să le tot sameni cuvântul lui Dumnezeu, dacă ei te scutesc de altă trudă, îți samănă cu atâta dragoste pământul și-ți dau de-a-gata pânea de toate zilele? Asta-i în adevăr o *mulțămită mare* din partea satului, o mulțămită, decât care mai frumoasă nici nu se mai poate. Și vedeți, dragilor mei, așa ar trebui să fie în toate satele de a rândul. Dară este? Iată ce este! Preoții le dau oamenilor învățatură, sfat bun, pe cum le este și dătoria, în tot locul, dară oamenii nu le mai bagă în samă nici sfatul nici învățatura, ori dacă li-o și bagă în samă, apoi zic, că nu cu învățatura preoților, ci cu mintea lor au căștigat, ceea-ce le-a fost aminte să câștige. La

prooții, la binefăcătorii lor cei mai cu priință de pe fața pământului, nici nu mai gândesc, chiar așa, cum au făcut și cei noaui leproși din sânta evanghelie de azi, cari n'au mai aflat cu cale să se întorcă și să-i zică Domnului nostru Isus Cristos măcar cuvîntelul *mulțămim*. Dară cum au greșit acei noaui leproși față cu Domnul nostru Isus Cristos, că nu i-s'au arătat mulțămitori, așa greșesc și în ziua de a-zi prea mulți oameni față cu preoții lor.

Dară afară de preoți mai sunt și alți oameni înțelepți, cari cu sfatul lor cel bun îl feresc pe om de rău, ori o cu faptă creștinească, de și mică dară făcută la vreme, îl scutesc de o cumpănă mare. Ei bine, dacă îl scutesc, dacă îl feresc, apoi oare nu-i cu cale, ca el să li-se arete mulțămitoriu? Proa adese-ori însă se întemplă, că el, în loc să li arete mulțămire, li face încă multă supărare. Iată o pildă dintr'o mie. Într'un sat căzuse un om la grea boală de ajunsese chiar în gura morții. În casa omului aceleia ai fi putut șuera, așa era de mare sărăcia, n'aveau nici măcar cu ce-i da apă să bea. În casă erau numai cei patru păreți; iară femeia și cei doi copii, rupți de foame, cum erau tot-una și una, se făcuse albi la față ca perețele și uscați la trup ca toaca. Învătătoriul satului aude de nevoia aceea și aleargă; el intră în casă se apropie de om și-i cunoaște boala; se repede apoi iute acasă de aduce niște leacuri. Omul le be, apoi îi vine a vărșă, și varsă nu alta dară numai venin; varsă veninul, se recorește și a treia zi se și scoală. Învătătoriul însă nu se mulțămesc numai cu atâta; el se mai dă printre vecini și-i face, ca să se îndure și să trimită care ce va putea de rândul mîncării la casa cea nevoieșă; și oamenii trimit și aduc care ce-i dă mâna, iară omul, femeia și copiii nu mai știu, ce să zică de atâta bine. Acum omul, când s'a simțit mai într'armat, își trimite femeia la învățoriu să-l întrebe de nu l'ar lua servitoriu. Iară învățoriului chiar atunci îi trebuia servitoriu. Se pune în cale așa-dară cu femeia cu câte 4 fl. pe lună, se pune în cale, și femeia chiar cere 10 fl. înainte cari îi și căpătă dela învățoriu. Omul și vine după câteva zile la slujbă și vine în sărbătorile de iarnă, pe când, cum se știu, mai nime nu lucră. Trece trei săptămâni și omul pere din slujbă. Învătătoriul, învăluit cu școala, trimite după om; omul nicăiri ca în palmă; în urmă vine femeia și zice: Domnule învățoriu, iacă, bărbatul meu nu va mai șede la Domnia-ta pentrucă el are acum mai bună plată cu amblătitul. Învătătoriul trage din umere și zice: dacă e așa, apoi eu nu stau pe aceea, ca să vină, fără numai să-mi aduci paralele înapoi. Pentru cele trei săptămâni țineți-vă trei florini, iară șapte adă-mi-i înapoi. Femeia

bate în palme și zice: D'apoi Domnule, ia sama; cum se aduc eu 7 fl., dacă lui i-se cad toți zece! Atunci învățoriul de mirare se mai apropie de femeie și o întrebă: cum așa? Iară femeia îi răspunde: Iacă așa. El are cu amblătitul pe zi cincizeci de cruceri. Ei bine, la Domnia ta au fost el doauă-zeci-și-una de zile; așa dară i-se mai cad dela Domnia ta încă cincizeci cruceri. Eu însă nu zic nimic de acei cincizeci de cruceri. Învătătoriul de mare mirare mai trage din umeri și zice iară: Așa ți-i trebuia femeie așa ni-a fost tocmeala? Asta vi-i mulțămira pentru binele, ce vi-l'am făcut? Și după vorba asta se trage în școală, dară cu *durerea în inimă*, că pentru binele lui a fost răsplătit așa de rău. Vedeți, dragilor mei, ce poate nemulțămirea!

De aceea să nu ne mai mirăm, dacă dăm în ziua de azi de oameni, a căror inimă e închisă, împetrită; ei is pățiți, pentru-că au dat do nemulțămira, ba poate chiar și de răsplăta rea pentru binele, ce l-au făcut. De aceea a eșit pe semne și vorba aceea în lume: »*Odată-și vede nașul golătatea finului*«.

Dară apoi acel mare făcătoriu de bine, care ne dă de toate în lumea asta și le rabdă toate, care ne și ceartă la vreme, pentru-că ne iubesc, *prea bunul nostru Dumnezeu*, care toate le îndroaptă cu înțelepciunea sa cea nemărginită, grijind de sărac ca și de avut, de mic ca și de mare, el oare să nu fie vrednic de mulțămira noastră, și o zic, să nu fie vrednic mai ales în anul acesta, când ne-a umplut de tot binele, nu-i vrednic să umblăm la casa lui în toată Duminoca și sărbătoarea și să i ne închinăm? Voi sunteți astăzi aici, în acest loc sânt, poate 100 de toți. Dară satul acesta are la vr'o 1000 de suflete; unde-s cele 900 de suflete? Acele nu trebuia să vină la închinare, la mulțămira ca și voi? Elo și-au luat poate de pildă pe cei 9 leproși? Dacă și-au luat, apoi vor avea și bănatul, cum l-au avut aceia din gura Domnului nostru Isus Cristos, cum vedem din sânta evanghelie de astăzi. Nu tîrgul, nu moara, nu alte trebi, au să păzască creștinii astăzi, ei ei au să se tragă cu toții la acest loc sânt, ca să mulțămescă prea bunului Dumnezeu de tot binele, de care li-a făcut parte.

Și asta ni-o spune și mintea noastră cea firească; ea ne spune, că avem să mulțămim celor ce fac bine și anume și de *aceea*, pentrucă și inima noastră se bucură, dacă căpătăm noi mulțămira, ce ni se cuvine dela alții. Apoi suntem creștini și ca creștini suntem datori a-l iubi pe Dumnezeu din toată inima și din tot sufletul, iară pe vecinul nostru ca pe noi înșine. Întreb deci, se cheamă oare, că-l iubim pe Dumnezeu, dacă în zi de sărbătoare batem laturele și nu intrăm în casa lui cea sântă, ca să-i mulțămim;

il iubim pe vecinul nostru, care ne face bine, dacă nu-i dăm acea mulțămîta, ce o dorim și o cerem noi dela alții? Dară ca creștini avem datoria a-i iubi nu numai pe cei ce ne fac noaue bine, ci chiar și pe vrăjmașii noștri, cari ne fac numai cât rău (Mat. 5 v. 44—45). Cum dară s'ar mai putea să nu mulțămim noi aceloră ce ne arată numai inima lor cea bună? Iată, chiar și sânta evanghelie de astăzi ne spune, cât e de urita *nemulțămirea*, de care însuș Domnul nostru Isus Cristos il întrebă pe omul mulțămitoriu, zicînd: *Au nu zece s'au curățit, dar cei noaue unde sunt?* Iară apostolul Pavel cere anume dela oamenii din tîrgul Tesalonichi, zicîndu-le: De toate să mulțămîți, căci aceasta este voia lui Dumnezeu. Așa dară pentru dragoste trebuie să dăm dragoste, adecă mulțămîta, tuturor celor ce ne fac bine. Dară acum să vedem, cum trebuie să fie mulțămîta noastră.

II.

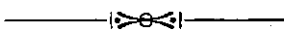
Dacă ne-am lua bine pe samă, apoi am vedea cu toții, câți suntem aici, că avem fiecare încă la mulți oameni de mulțămît pentru binele, ce l-am căpătat dela dinșii. De părinții, de învățătorii și povățuitorii noștri poate că n'am uitat; dară oare gîndit-am, de le-am mulțămît, *cum se cuvine?* Apoi mulțămim oare, cum se cuvine, și acelu *învățătoriu prea mare*, care a venit în lume din dragoste, ca să ne rescumpere dela osânda cea vecinică, *Domnului nostru Isus Cristos*, care s'a dat pentru noi, răbdând moartea; mulțămim-i, *ținînd întru toate poruncile lui, iubimul*, cum ne spune s. apostol Ioan (I. Ioan c. 3 v. 18), zicînd: „*Fiii mei, să nu iubim cu cuvîntul, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul?*” Mulțămîta este o faptă de dragoste. Așa-dară ea trebuie să fie nu numai pe limbă, ci cșită din adîncul inimei și adevărită cu fapta. Dară *cu fapta* le mulțămim părinților, învățătorilor și preoților noștri, cu fapta le mulțămim tuturor binefăcătorilor noștri și lui Dumnezeu, dacă *ii ascultăm*, dacă îi cinstim din toată inima, dacă le împlinim *dorințele*, dacă nu așteptăm să ne spună altul, ci căutăm singuri, să înțelegem, ce este *voia și dorința* lor, dacă nu așteptăm, ca, cei-ce ne fac bine, să ne ceară ajutorul nostru sau mulțămîta noastră, ci, cunoscînd *datoria noastră, sărîm și facem bine binefăcătorilor noștri; pentru bine bine să dăm de bună voe. Cu adevăr* le mulțămim, dacă nu le facem bine nici din fală, nici așteptînd altă răsplată; destul să ne fie, că ne spune cugetul, că ne facem datoria.

Că mulți oameni și prea de multe ori să găsească, de nu mulțămesc binefăcătorilor lor, o de vină și fudulia; cel fudul adecă crede, cumcă toate are a și-le mulțămî si-e și; e de vină de multe ori și iubirea de sine, pentru-că

omul cu iubire de sine voeste, ca să trăească numai el; el este ce este; e de vină și îngâm-farea; adese-ori oamenii îngâmfați în deșertă-ciunea lor nu iau facerea de bine de alta decăt de un lucru, cu care le-ar fi dători alții; apoi unii se rușinează, iară alții cred, că-i de prisos a mai mulțămî; tuturor oamenilor acestor le lipsesc *umilința*. Mulțămirea trebuie să fie și cu umilință.

Creștinul cel adevărat nu scie, ce-i fudulie, sciind bine, că toate, cu câte s'ar putea fudul, sunt numai pe o vreme, pentru-că toate-s trecătoare. Frumșeța se trece după puțini ani, averea e pulvere și cenușă, cinstea azi o ai, iară mâne se poate, să nu o mai ai. Numai *virtutea* rămâne și-l unesc pe om cu Dumnezeu, petrecându-l până la moarte, ba și la cele vecinice. *Inima cea bună a creștinului adevărat nu uită de fapta cea bună, ce a făcut-o cineva*. Aceasta purtare adevărat creștinească are mare trecere la oamenii cei buni, dară și la Dumnezeu sântul. Dacă ne-am pune toți creștinii să ne ținem întru foarte de pilda și învățătura Domnului nostru Isus Cristos, apoi am și avea împărăția lui Dumnezeu pe pămînt, atunci ne-am iubi unul pe altul și *într'un gînd am mărturisit*, precum auzim în biserică la toată liturgia dumnezească, atunci n'ar mai fi atîta rîutate de inimă în lume. Să mulțămim deci dară tuturor făcătorilor de bine *cu fapta cu adevărul și cu toată umilința*, cum a făcut-o și omul cel vindecat de lepră, încât să fim primiți de Domnul nostru Isus Cristos întru bucuria cea vecinică. Amin.

(Candela)

Varietăți

Convocare. Învățătorii ort. rom. din despărțemîntul Orăviții își țin *Joi, la 27 Novembre (10 Decembre) 1903* la oarele 9 dimineața, în școala primară română din *Oravița Montană*, adunarea generală anuală, la care sunt poștiți și pe calea aceasta membrii despărțemîntului și toți prietenii școalei române. Ordinea de zi: 1. Dispozițiile comitetului central al Reuniunii. 2. Raportul cassariului și al bibliotecariului. 3. Disertațiuni, ce se vor prezenta la birou. 4. Designarea localității pentru intrunirea cea viitoare a despărțemîntului. 5. Propuneri. 6. Restaurarea biroului. Oravița, în 19 Novembre v. 1903. *Alexandru P. Popoviciu*, președinte, *George Jianu*, secretariu.

Act de recunoștință. Suntem rugați a publica următoarele: Foștii elevii, de presinte preoți ai D-lui *Dr. Iosif Olariu* diriginte al institutului teologic din Caransebeș, din incidentul întrării sale în tagma monahală, voind să-și manifesteze pe față iubirea, stima și recunoștința față de D Sa au contribuit și au lăsat să-i facă un șir de metanii de, chihlibari la o firmă din orient (Grecia) foarte frumoasă în preț de 265, coroane 88 fileri.

Acest frumos cadou s'a predat Cuvioșiei Sale Marti în 18 Novembre st. v. la oărele $\frac{1}{2}$ 12 prin o delegațiune de 3 preoți esmiși din partea tuturor în persoanele D-lor *Pavel Șandru Teregova*, *Aureliu Mașet* Sacoșul ungu-resc și *Ioan Popovicu* din Ciroșă. După actul predării au mers comisiumea la P. S. S. D. și bunul nostru Episcop. unde în numele colegilor au depus omagiu de supunere. Grățulăm din toată inima parintelui monah Dr. Iosif Olariu precum și fostilor săi elevi cari știu să-și manifeste atât de cordial recunoștința față de învățătorii lor. X

Apel către publicul român. Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura popo-rului român, ținută la anul 1897 în Mediaș. a hotărât înființarea unui Mușeu istoric și etnografic al Românilor din Ungaria și Transilvania, și publicul român apărând după merit însemnătatea acestei instituțiuni, a întâmpinat inițiativa Asociațiunii cu cea mai mare însuflețire.

Toate păturile societății românesce s'au arătat pătrunse de convingerea, că prin înființarea așezămētului proiectat de Asociațiune, generațiunea de astăzi își împlinește o sântă datoric față cu acele friguri mărețe, căror avem să le mulțămim renașcerea elementului nostru, și că s'ar face vinovată de ocara posterității, dacă nu i-ar transmite neștirbită moștenirea națională, ce a găsit.

Acestei convingeri și însuflețiroi poporului nostru pentru idealurile sale naționale, este a se mulțămi, că Asociațiunea deja astăzi, abia după 5—6 ani dela memorabila hotărire din Mediaș, s'a și putut apuca de realizarea Mușeului nostru național.

Prin contribuiriile fundatorilor și altor donatori, prin loteria arangiată în acest scop, și în deosebi prin splendidă donațiune de 24,000 coroane cu care Illustrii bărbați Dl *Alexandru de Mocșonyi*, presidentul Asocia-țiunii, și Dl *Zeno Mocșonyi de Foen*, au inaugurat o nouă serie de contribuiri, fondul Mușeului a crescut la res-pectabila sumă de aproape 100,000 cor., și astfel Asocia-țiunea — după ce s'a îngrijit cu toată precauțiunea de un plan cât se poate mai corespunzător. — a putut începe ridicarea falnicului palat, care va avea să adăpos-tească clenodiile trecutului, produsele muncii și mo-mentele caracteristice ale vieții naționale a poporului român din țeară, și are speranța, că îl va putea preda destinațiunii sale încă în decursul anului 1904.

Deoarece-ce însă această Casă națională, acest falnic monument cultural trebuie creat — deși cu toată mo-destia ce caracterizează elementul nostru, dar totuș în condițiuni demne de importanța unui popor de 3 milioane și corespunzătoare scopului urmărit. — fondu-riile adunate până astăzi nu acoper încă toate spesele zidirei, și alară de aceea instalațiunile interne ale așezământului proiectat încă vor reclama sume consi-derabile.

Din această cauză Comitetul central al Asocia-țiunii se vede îndemnat, a adresa un nou și călduros apel către publicul român, invitând pe toți câți se interesează de progresul cultural al poporului nostru, ca prin marimonioase contribuiri la fondul Casei naționale, să pună Asociațiunea în posibilitate de a termina acest important așezământ național în timp apropiat și în condițiuni pe deplin mulțămitoare.

Din ședința Comitetului central al Asociațiunii pentru litetatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiiu la 29 Octobree 1903. *Iosif St. Șulușu* m. p. *Dr. Cornel Diaconovich* m. p.

Consemnarea sumelor contribuite de membrii comitetului central al Asociațiunii pentru Muzeul istoric și etnografic. I. Membrii ordinari: 1. Iosif Sterca Șulușu,

consilier de tribunal în pensiuue, vice-president al Asociațiunii 200 cor. A mai dăruit 200 exemplare din partea VI-a „Memoriul“ seu, ce se vinde la Krafft în Sibiiu cu 2 cor. 50 fil. 2. Parteniu Cosma, director exec., Sibiiu, 200 cor. 3. Dr. Cornel Diaconovich, I secret. Asoc., 100 cor. 4. Nicolau Ivan asesor consistorial, Sibiiu 50 cor. 5. Dr. Atanasiu Marinescu, jude de tablă în pensiuue, 50 cor. 6. Ioan Papiu, protopresbiter Sibiiu, 50 cor. 7. Dr. Ilarion Pușcariu, Arhimandrit Sibiiu, 100 cor. 8. Dr. Eusebiu R. Roșca, director seminarea, Sibiiu, 100 cor. 9. Dr. Octavian Russu, avocat Sibiiu, 200 cor. 10. Nicolae Togan, protopop. Sibiiu, 40 cor. II. Membrii suplenți: 11. Dr. Ilie Bău, medic. Sibiiu, 100 cor. Dr. Vasile Bologa, director școlar, Sibiiu 50 cor. 13. Arseniu Bunea, secret. comit. granit., Sibiiu, 30 cor. 14. Dr. E. Miron Cristea, asesor consistorial, Sibiiu, 50 cor. 15. Dr. Liviu Leményi, avocat. Sibiiu, 50 cor. Ioan F. Negruțiu, profesor, Blaj 200 cor. Sibiiu în 30 Novembre 1903.

„**Bănățanul.**“ foaia săptămânală socială literară și economică va apărea cu începutul anului 1904 în Făget. Redactor *Traian Unipan* Prețul abonamentului pe 1 an 6 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 3 cor., pe $\frac{1}{4}$ de an 1 cor., 50 fil.

Bibliografie

Secta nazareană (a pocăiților) este o plagă pe biserica noastră. Combaterea și infrigerea acestei secte este un lucru greu atât pentru mulțimea învățătorilor ei eretice, cât și pentru încăpăținarea, cu care Nazarenii țin la aceste învățături întemeiate pe te miri ce citate fals scoase și rău interpretate din s. Scriptură. O ușurare în privința aceasta ofere broșura:

„Dispute cu Nazarenii, II“

În această broșură, apărută în editura noastră, se combat învățăturile nazarene *Despre Botez*, învățături, cari atât din punct de vedere teoretic cât și practic sunt cele mai ademenitoare pentru poporul de rând.

Cartea constă din $4\frac{1}{2}$ coale de tipariu fin și vindem exemplarul **numai cu 10 cruceri** (+ portul postal) și — în cât comunele bisericesci ar cumpăra mai multe exemplare spre împărțire între credincioși — chiar și mai ieftin.

Tot în stabilimentul nostru se poate căpăta broșura:

„Între Nazarenii“

Această broșură espune pe scurt *învățăturile de credință și morală* ale nazarenilor, *organismarea, disciplina și cultul* lor; *imputările*, ce le fac Nazarenii bisericii noastre; decursul unei „*adunări*“ nazarene și *pericolul*, la care sunt espuși nazarenii din punct de vedere național. Prețul unui exemplar **10 cruceri**.

Tipografia și Librăria diecesană
în Caransebeș.

Concurs

Pe bāsa dicisului Ven. Consistoriu diecesan ddo 20 Octomvrie a. c. Nr. 3608 B. se escrie de nou concurs pentru întregirea postului de paroh în parohia gr. or. română de clasa a II din **Dobrița**, protopresbiteratul Panciovei, cu terminul de rocurgere de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecesană“.

Emolumentele:

1. Una sesiune parohială constatătoare din 34. jugere de pământ arătoriu, după care sunt a se purta sarcinile publice.

2. Cortel liber și grădină corespunzătoare.
3. Birul usuat în confiniul militar.
4. Stola statorită în mod provisor de Ven. Consistoriu diecesan și de sinodul eparhial.

Doritorii de a ocupa acest post au se trimită suplicile instruate conform statutului organic și regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial din Dobrița, Prea Onoratului Oficiu protopresbiterial gr. or. român al Panciovei în Satul-nou.

Recurenții sunt poftiți a-se presenta cu prealabila concesiune a protopresbiterului în sânta biserică română din Dobrița în vre-o Duminecă sau serbătoare, dar nu în ziua alegerii.

De oarece de trei ori s'au publicat concurs, și concurenți cu calificațiune pentru parohia de clasa a II-a nu au competat așa în lipsa de competenți cu calificațiune de clasa a doua se vor admite și concurenți cu calificațiune pentru parohii de clasa a III-a.

Din ședința comitetului parohial gr. or. român ținută în *Dobrița* la 16 Novembre 1903.

Stefan Pascriă
președinte.

Marcu Jebelean
notariu ad hoc.

În conțelegere cu protopresbiterul: *Trifon Miclea*.

Anunț.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. Public din Caransebeș și jur, că cu ziua da azi mi-am dișchis

cancelaria advocațională
în Caransebeș, Strada principală Nr. 480.
(Casa diecesană).

Caransebeș, 29 November 1903.

Dr. Mihail Brădiceanu

2—3 [64]

advocat

NUMELE

SINGER

pentru

mașine de cusut

În urma renumelui, ce și l'a câștigat fabrica în lumea întreagă prin lucru conscientios în curs de 50 de ani, a devenit garanție pentru material eșcelent și pentru construcțiune de model. Aceasta e cauza, pentru-ce alți fabricanți și neguțători încearcă să vindă mașine de cusut sub numirea introdusă prin noi, precum d. e. »*Central Bobbin*«, ba chiar sub numele »*Singer*«.

Însă nu trebuie să ne lăsăm a fi seduși, ci atunci, când cumpărăm o mașină de cusut să întrebăm totdeauna, că oare mașina este de la firma noastră sau ba și să nu fim îndestuliți cu răspunsuri seducătoare.

SINGER Co.

Mașine de cusut, societate pe acții.

Temesvár, cetate, Strada Hunyadi Nr. 10.

4—4 [62]